

Озера, болота, водосховища та канали

Мета: Ознайомити учнів з основними типами та особливостями гідрологічного режиму озер, водосховищ, каналів, лиманів України; поглибити практичні вміння характеризувати дані водні об'єкти України та показувати їх на карті; розвивати уміння порівнювати, робити висновки, продовжувати формувати вміння одержувати необхідну інформацію з картографічних джерел знань, сприяти розширенню світогляду учнів; продовжувати виховувати в учнів дбайливе ставлення до водних ресурсів.

Обладнання: зошити, підручники, Фізична карта України, карти атласу, мультимедійна презентація.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу

Основні поняття: Карстові озера, льодовикові озера, озера – стариці, лимани, сиваші, болота, водосховища, канали

Географічна номенклатура: Шацькі озера(оз Луки, оз Світязь, оз Пулемецьке), оз Синевір, оз Бребенескул, оз Несамовите, оз Ялпуг, оз Сасик (Кундук), оз Сасик, оз Донузлав, оз Лиман; лимани: Дністровський, Дніпровський, Бузький, Будацький, Березанський, Утлюцький, Молочний; водосховища Дніпра, Ладижинське вдсх, Дністровське вдсх, Червонооскільське, Печенізьке вдсх, канали: Каховський, Північно-Кримський, Дніпро-Кривий Ріг.

Хід уроку

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань

III. Мотивація навчальної діяльності

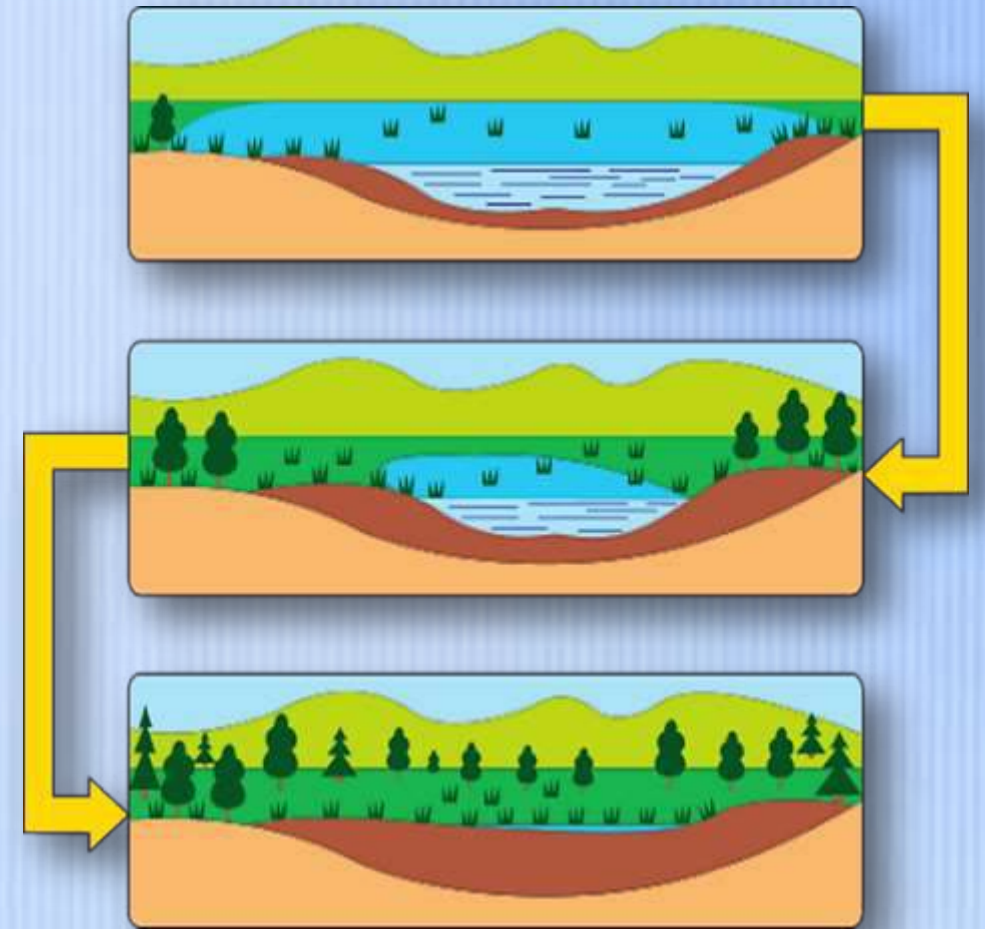
IV. Вивчення нового матеріалу

V. Узагальнення

Домашнє завдання

Пригадайте

- **Що таке озеро...**
- **типи озерних котловин...**

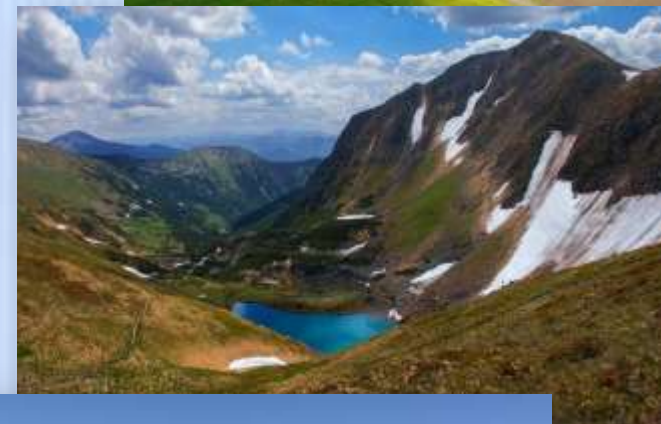

Озера

— це природні водойми в замкнених поглибленнях суходолу

- В Україні розташовано **понад 20 тис. озер**
- **43** мають площу понад **10 км²**
- **використовуються для:**
  - водопостачання
  - зрошення
  - рибної ловлі
  - добування мінеральних речовин
  - як місця відпочинку
- Розміщуються — **нерівномірно** → найбільше їх у долинах річок, на узбережжях Чорного й Азовського морів, у пониззі Дунаю та в західній частині Полісся

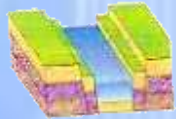

ОЗЕРА

за походженням угловин

Тектонічні

(у розломах та прогинах земної кори)

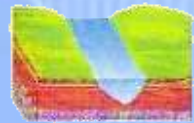
Вулканічні

(у кратерах згаслих вулканів)

Реліктові

(залишки давнього моря)

Льодовикові

(наслідок роботи давніх льодовиків)

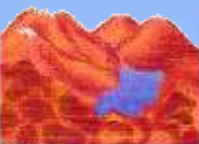
Озера-стариці

(у долинах річок з частин старого річища)

Карстові

(у порожнинах після розчинення гірських порід водою)

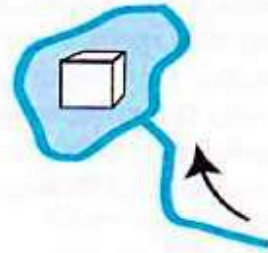

Загатні

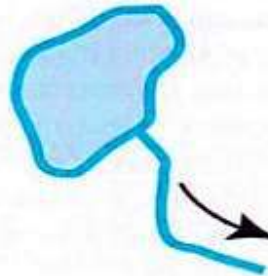
(внаслідок перекриття річки завалом чи потоками лави)

за водним режимом

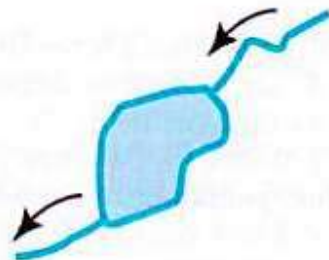
Безстічні

Стічні

Проточні

заплавні озера

- утворилися переважно на рівнинних територіях у старицях (виокремлені частини русла річки, зазвичай залишки меандрів) і зниженнях заплав річкових долин
- Лиман (басейн Сіверського Дінця)
- Люб'язь
- Нобель (басейн Прип'яті)

Найбільші за розміром заплавні озера утворюються в пониззі річок, іноді їх називають дельтовими

- **Ялпуг (найбільше за $S \rightarrow 149 \text{ км}^2$)**
- **Кугурлуй**
- **Кагул**

карстові озера

- виникають в результаті **розчинення** підземних гірських порід, (гіпси, кам'яна сіль, вапняки)
- часто мають **округлу** чи **овальну** форму та **значні глибини**
- **Шацькі** (найглибше в Україні - оз. Світязь – 58,4 м)
- **Слов'янські** (Рапне, Вейсове, Сліпне)

оз. Світязь

оз. Рапне

озера льодовикового походження

- виникли в заглибинах поверхней, пов'язаних з діяльністю льодовика
- У горах льодовикові озера називають **кари**
- **Бребенескул (найвисокогірніше озеро України — 1801 м)**
- **Несамовите в Карпатах**

оз. Бребенескул

оз. Несамовите

вулканічні озера

- утворилися в кратерах згаслих вулканів
  - Липовецьке
  - Синє

оз. Липовецьке

оз. Синє

загатні озера

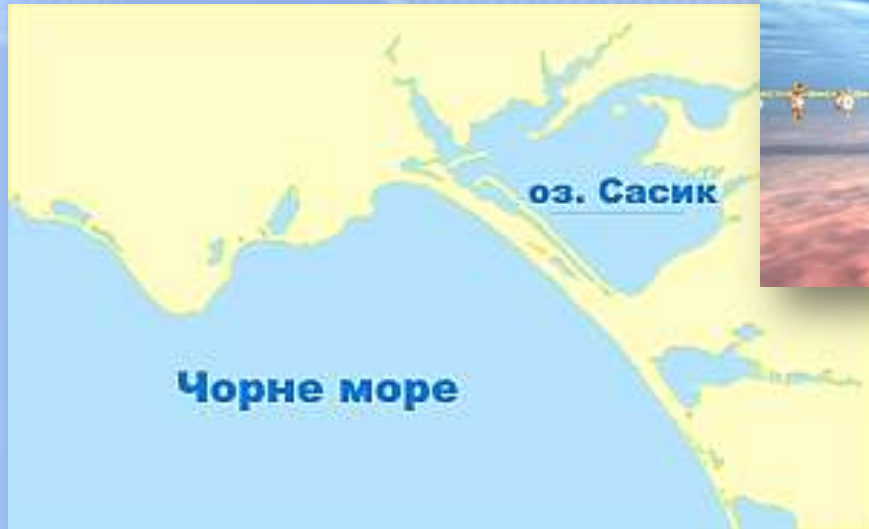
- виникли в горах **внаслідок обвалу чи зсуву**, коли гірські породи перекривають шлях гірській річці (струмку)
- **Синевир (989 м)**
  - **живиться поверхневими водами та атмосферними опадами**

Озеро Синевир — одне з природних чудес України
Вода в ньому дуже прозора, тому тут водиться вибаглива до чистоти води форель.
Посередині озера є крихітний острівцець, який нагадує зіницю ока. Тому Синевир іноді називають «морським оком»

лиманні озера

- виникають, коли **піщані наноси** відокремлюють мілководну частину моря або **розширене гирло річки (лиман)**
  - багато на узбережжі **Чорного моря** — вони відділені від нього пересипами з піску, гальки
- Сасик
  - Донузлав

оз. Сасик

оз. Донузлав

Тип	Умови утворення	Місце розташування, приклад
Заплавні		
Карстові		
Льодовикові		
Вулканічні		
Загатні		
Лиманні		

Лимани

— це **затоплене морем гирло** або **пониззя річки** **здебільшого постійно** або **в певні періоди року з'єднані з морем**

- **Дністровський**
- **Дніпровсько-Бузький**
- **Хаджибейський**
- **Молочний**
- **Куяльницький**

**Молочний
лиман**

Куяльницький лиман

Солоність води в лимані — понад 300‰.
Поблизу розташована найнижча точка
України (–5 м від рівня моря)

Підсумуємо

- **В Україні налічується понад 20 тис. озер. Вони використовуються для водопостачання, зрошення, рибної ловлі, добування мінеральних речовин та як місця відпочинку. Найбільш поширені заплавні озера**
- **У Причорномор'ї та Приазов'ї багато лиманів. Ці водойми постійно або в певні періоди року з'єднані з морем**

<https://www.youtube.com/watch?v=qpsPrAkqJjI>

Домашнє завдання:

Опрацювати параграф 28.

Конспект уроку, заповнити таблицю,
На контурну карту нанести гідрологічні
об'єкти
(конспект)

Переглянути відео-презентацію

<https://www.youtube.com/watch?v=HAgWVv4qBRI>

